

Vođenje krivičnih predmeta i zakazivanje suđenja

October 2023

Vodenje krivičnih predmeta i zakazivanje suđenja

Octobar 2023

1.Uvod

Od 1999. godine, Misija Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju („OEBS“) na Kosovu ima ključnu ulogu u praćenju usklađenosti pravosudnog sistema na Kosovu sa standardima pravičnog suđenja i međunarodnim standardima ljudskih prava. Praćenje suđenja vrši osoblje OEBS-a u sudovima širom Kosova, fokusirajući se na utvrđivanje sistemskih pitanja koja utiču na pravosudni sistem.

OEBS je zabrinut da kosovski pravosudni sistem ne primenjuje na adekvatan način svoje ovlašćenje u pogledu kalendara suđenja u krivičnim predmetima. Izazovi u pogledu broja predmeta sa kojima se suočavaju osnovni sudovi Kosova izuzetno su veliki. Osnovni sudovi su u prva tri meseca 2023. godine vodili preko 46.852 krivična predmeta: od toga je 40.707 nasleđenih, a 6.145 novopodnesenih predmeta.¹ Međutim, na kraju tromesečnog izveštajnog perioda bilo je rešeno samo 5.833 predmeta, a 41.019 je ostalo nerešeno. Uprkos ovim okolnostima, sudovi² redovno ne zakazuju krivične pretrese uzastopnim ili kontinuiranim danima. Ovakva praksa pogoršava stanje nerešenih sudskeih predmeta, predstavlja neefikasno korišćenje pravosudnih resursa i na kraju stvara prepreku pravdi.

U ovom izveštaju se analizira pitanje nerešenih krivičnih predmeta i kašnjenja, što je široko rasprostranjen problem na Kosovu koji negativno utiče na pristup pravdi i efikasno funkcionisanje pravde. Konkretno, izveštaj se fokusira na to kako sistemske prakse vođenja krivičnih predmeta, koje se odnose na zakazivanje suđenja tokom dužeg perioda pogoršavaju stanje nerešenih krivičnih predmeta. Izveštaj je zasnovan na direktnom terenskom praćenju krivičnih pretresa u 2023. godini, koje je sprovedlo osoblje OEBS-a. Njegova svrha je da se relevantnim akterima pravosudnog sistema daju praktične preporuke radi poboljšanja vođenja krivičnih predmeta u fazi suđenja.

1 *Statistički izveštaj Sudskog saveta Kosova o sudovima Trom I 2023*, strana 10. https://www.gjyqesori-rks.org/wp-content/uploads/reports/15988_KGJK_Raporti_statistikor_tremujorit_pare_2023_mbi_punen_gjykatave.pdf izvorni tekst na albanskom jeziku (pristupljeno 30. juna 2023. godine).

2 Radi sažetosti i doslednosti ovaj dokument će se odnositi na radnje koje preduzima „sud“, iako se Zakonom o krivičnom postupku Kosova predviđa da krivične predmete rešava sudija pojedinac ili veće sudija sa predsednikom pretresnog veća.

2. Metodologija

Izveštaj je zasnovan na OEBS-ovim aktivnostima praćenja suđenja i, budući da se tiče zakazivanja suđenja, oslanja se na domaći pravni okvir i međunarodne standarde koji se odnose na vođenje krivičnih predmeta. Usredsređen je na to da se utvrde sistemska pitanja u vezi sa zakazivanjem suđenja na zakonit i efikasan način.

Nalazi su zasnovani na direktnim zapažanjima OEBS-ovih posmatrača sa ročišta koja su pratili i na objavljenim pisanim presudama u krivičnim predmetima u 2023. godini. Ovi podaci su analizirani u pogledu usklađenosti sa zakonima Kosova i međunarodnim standardima ljudskih prava.

3. Pravni standard

I Ustavom Kosova („Ustav“) i Evropskom konvencijom o ljudskim pravima („EKLJP“) propisuje se pravo optuženog na pravično suđenje u razumnom roku. Optuženima za krivična

dela Ustavom se garantuje pravo na slobodu i bezbednost ličnosti (član 29), kao i pravo na pravično i nepristrasno suđenje u razumnom roku (član 31). Štaviše, članom 6 EKLJP garantuje se pravo na suđenje u razumnom roku. Ova odredba je osmišljena da bi se izgradilo poverenje javnosti u delotvornost i kredibilitet pravosudnog sistema i da, u krivičnim stvarima, lice optuženo za krivično delo ne bi predugo bilo u stanju neizvesnosti u pogledu svoje subbine.³

Zakonik o krivičnom postupku Kosova („ZKP“) posebno se bavi pitanjem dužine suđenja:⁴ suđenja pred sudijom pojedincem moraju se završiti u roku od 90 dana, dok se suđenja pred većem sudija moraju završiti u roku od 120 dana.⁵ Rokovi suđenja mogu se produžiti samo ako sud doneše „obrazloženu odluku“ u kojoj se navodi hitna okolnost, kao što je neuobičajeno veliki broj svedoka, dugo svedočenje svedoka, neuobičajeno veliki broj dokaznih predmeta ili da bi se osigurala bezbednost suđenja.⁶ Sud može produžiti suđenje za 30 dana za svaku od ovih okolnosti.⁷ Osim toga, sud može odložiti suđenje ako utvrdi da se moraju pribaviti novi dokazi, ako je kod optuženog nakon izvršenja krivičnog dela nastupila privremena mentalna nesposobnost ili ako postoje druge smetnje da se glavni pretres uspešno sprovede.⁸

Ove odredbe same po sebi dozvoljavaju da se suđenje produži najmanje sedam puta iz opravdanih razloga u pogledu vođenja predmeta, i ne uzimaju u obzir uobičajen slučaj koji su zapazili OEBS-ovi posmatrači suđenja kada jedna ili više strana ne dođu na sudski postupak, ili dođu, ali nisu spremne za postupak. Međutim, Sudski savet Kosova („SSK“), prepoznajući potrebu za zakazivanjem produktivnih i kontinuiranih ročišta, objavio je smernice u kojima se navodi da sudovi moraju zakazivati kontinuirane pretrese za, između ostalog, krivične predmete nasilja u porodici, krivične predmete koji su nerešeni duže od dve godine, kao i krivične predmete vraćene na ponovno suđenje.⁹

3 Dimitrov i Hamanov protiv Bugarske, presuda ESLJP od 10. maja 2011. godine.

4 Videti načelno ZKP, član 5(1)(2).

5 Id. u članu 310(1).

6 Id. u članu 310(2).

7 Id. u članu 310(3).

8 Id. u članu 306(1).

9 Prilog 1 Strateškom planu Sudskog saveta Kosova o poboljšanju pristupa 2022-2025. https://www.gjyqesori-rks.org/wp-content/uploads/2022/11/KGJK_Plan_i_strategjik_per_permiresimin_qasjes_ne_drejetesi_2022_2025_SR.pdf (pristupljeno 30. juna 2023. godine).

Napominjemo, nekoliko drugih jurisdikcija usvojilo je realna procesna pravila vođenja predmeta kojima se zahtevaju kontinuirana ili uzastopna suđenja. Na primer, u Albaniji, ako suđenje ne može da se završi samo na jednom zasedanju, sud može odložiti suđenje do sledećeg radnog dana; sud može prekinuti suđenje najduže petnaest dana, ali samo iz posebnih razloga.¹⁰ Severna Makedonija propisuje da ako nije moguće završiti glavni pretres u jednom danu, predsedavajući sudija ga može odložiti do sledećeg radnog dana.¹¹ Zakonom o krivičnom postupku Italije propisuje se da ako se suđenje ne može završiti na jednom ročištu, ono se može prekinuti do sledećeg neprazničnog dana ili vikenda; samo ako je to apsolutno neophodno, ročište se može odložiti „za maksimalni period koji, računajući sva produženja, nije duži od deset dana“.¹² Zakonom o krivičnom postupku Španije zahteva se da se započeto usmeno suđenje nastavlja „tokom svih uzastopnih zasedanja koja su potrebna do njegovog završetka“.¹³ U Sjedinjenim Državama, državni sudovi u Kaliforniji i Masačusetsu zahtevaju da se suđenja zakažu za „onoliko uzastopnih dana koliko to dozvoljava kalendar sudije“¹⁴ ili „da suđenje počne bez kašnjenja u 9.30 zakazanog datuma i da se nastavi bez prekida do završetka“.¹⁵ Ova jednostavna pravila vođenja predmeta obezbeđuju da se predmeti rešavaju brzo i pravično.

---

10 Suđenje – Opšta pravila – Prekinuta suđenja, član 342(1) i (2), Zakon o krivičnom postupku Albanije.

[Kodi_i_Procedures_Penale-2017.pmd \(pp.gov.al\)](#) izvorni tekst na albanskom jeziku (pristupljeno 30. juna 2023. godine).

11 Član 359(1), Zakon o krivičnom postupku Severne Makedonije. https://jorm.gov.mk/wp-content/uploads/2016/03/Zakon_za_Krivicna_postapka_150_18112010-2.pdf izvorni tekst na makedonskom jeziku (pristupljeno 30. juna 2023. godine).

12 Knjiga 7 – Presuda, Naslov II – Ročišta, Glava1 – Opšte odredbe, Član 477 – Trajanje i organizacija suđenja, Zakonik o krivičnom postupku Italije, https://www.gazzetttaufficiale.it/detttaglio/codici/codiceProceduraPenale/465_0_1 izvorni tekst na italijanskom jeziku (pristupljeno 30. juna 2023. godine).

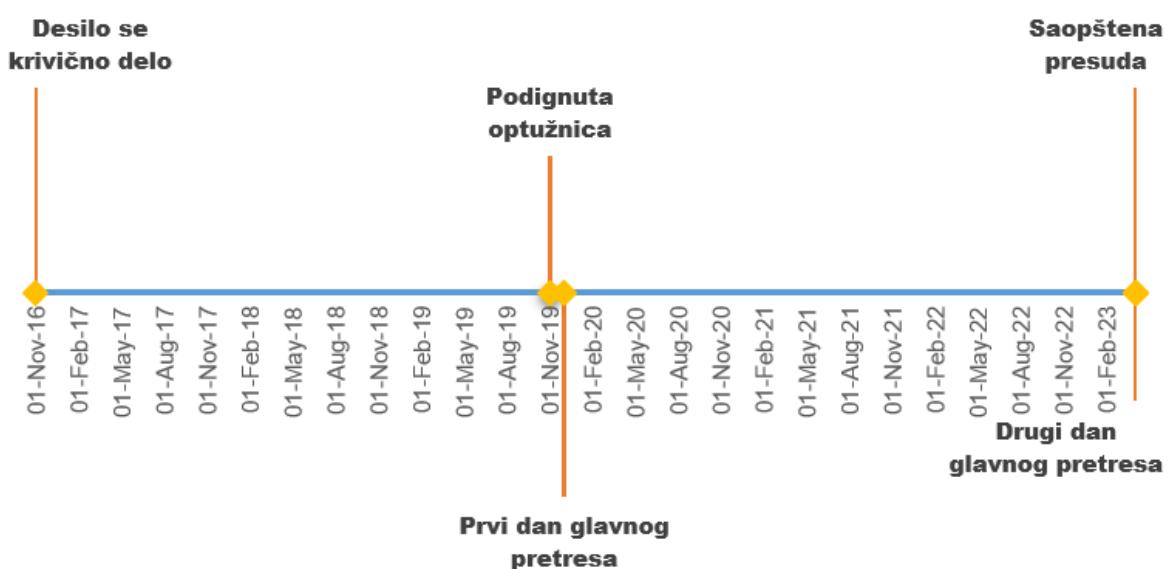
13 Kraljevski dekret od 14. septembra 1882. godine o usvajanju Zakona o krivičnom postupku, Naslov III, Glava V – Obustava usmenog suđenja, član 744. <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1882-6036&p=20230629&tn=1#a744> izvorni tekst na španskom jeziku (pristupljeno 30. juna 2023. godine).

14 Cal. R. Ct. 5.393. https://www.courts.ca.gov/cms/rules/index.cfm?title=five&linkid=rule5_393 (pristupljeno 30. juna 2023. godine).

15 ALM Dist. Ct. S.O. 6-83: Planiranje, produženje i administrativne politike. <https://www.mass.gov/strictmunicipal-court-rules/district-court-standing-order-6-83-scheduling-continuance-and-administrative-policies> (pristupljeno 30. juna 2023. godine).

4. Analiza slučaja

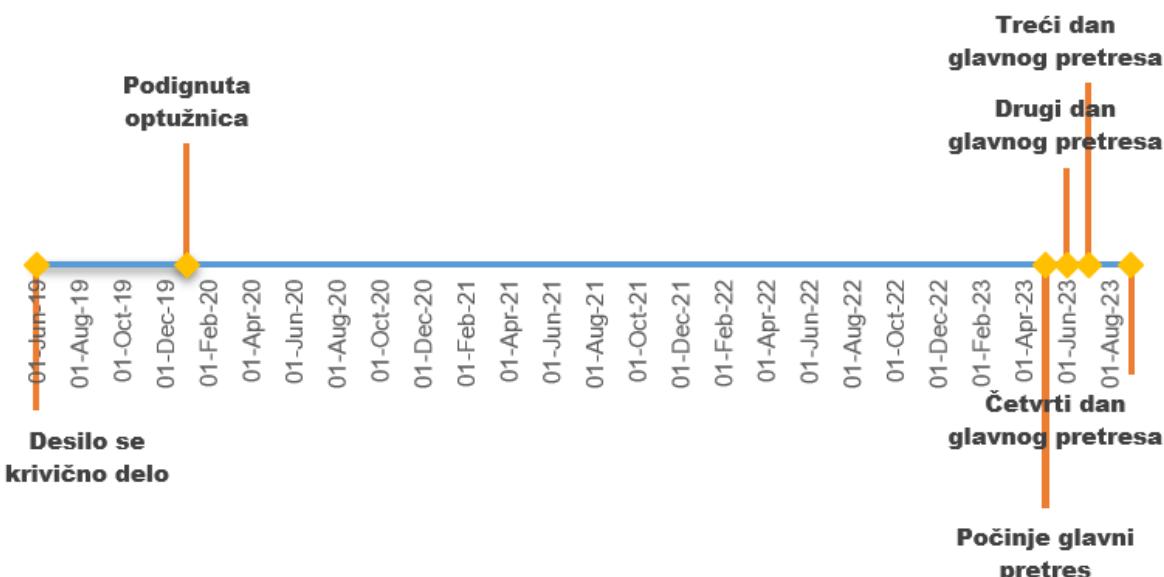
Uprkos nacionalnim i međunarodnim pravnim smernicama, kosovski sistem krivičnog pravosuđa suočava se sa značajnim kašnjenjima koja su, barem delimično, posledica neefikasnog vođenja krivičnih predmeta u fazi suđenja. Na primer, u krivičnom predmetu koji se vodio u regionu Prizrena, navodno delo se dogodilo 21. novembra 2016. godine, a optužnica je podignuta tri godine kasnije, 25. novembra 2019. godine. Iako je glavni pretres počeo 30. decembra 2019. godine, sud ga je odložio do 14. aprila 2023. godine — znatno posle roka od 120 dana koji je Zakonom o krivičnom postupku propisan za glavni pretres kada ga vodi pretresno veće. Presuda je kasnije objavljena 19. aprila 2023. godine (videti grafikon 1 u daljem tekstu).

Primer 1: Redosled vođenja krivičnih predmeta u regionu Prizrena

U slučaju postupka za nasilje u porodici koji se vodi u regionu Prištine, sudija je udovoljio zahtevu tužioca za odlaganje prvog dana suđenja zbog njegove kako je sam rekao nepripremljenosti jer njegova kancelarija nije dostavila odbrani potrebne informacije i uprkos činjenici da svedok (koji se izložio putnim troškovima da bi prisustvovao suđenju) ne bi bio dostupan ako bi se postupak odložio. U ovom slučaju, delo se dogodilo 6. juna 2019. godine, optužnica je podignuta 13. januara 2020. godine, a suđenje je počelo posle više od tri godine, 29. maja 2023. godine – ponovo, znatno posle roka propisanog Zakonikom o krivičnom postupku.¹⁶ Drugi dan suđenja – i prvo produktivno ročište – počeo je 26. juna 2023. godine, ali je prekinuto jer su strane predložile pauzu zbog ručka, a

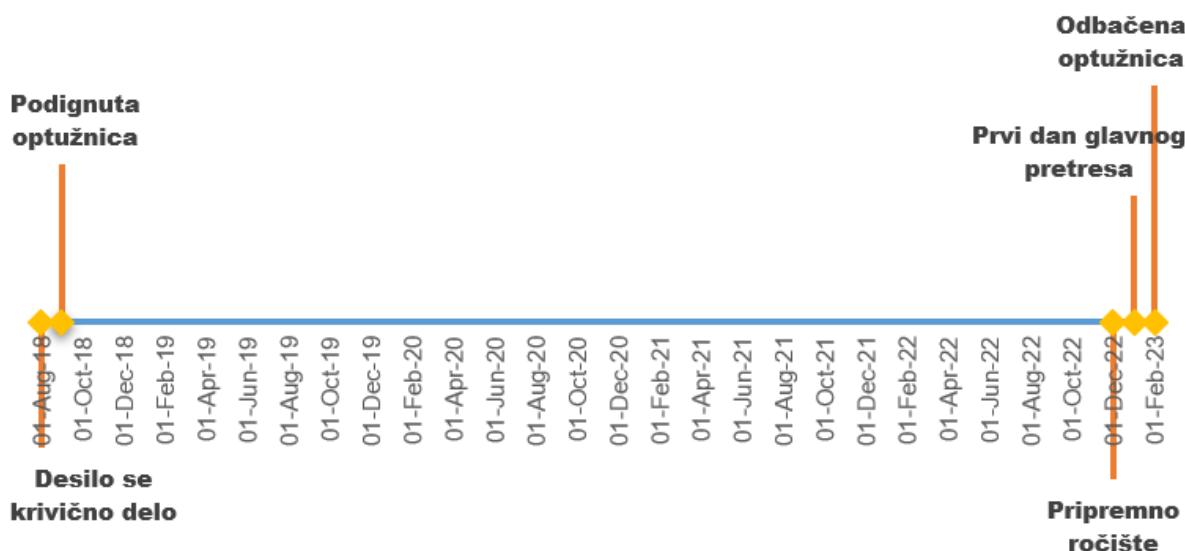
sud je tog popodneva imao zakazana druga ročišta. Dana 24. jula 2023. godine oštećena strana je dala iskaz da ju je okrivljeni uznemiravao, zastrašivao i proganjao. Ispitivanje nije moglo da se nastavi u popodnevnom zasedanju jer je tužilac potvrdio da je ona bila na dužnosti i da ima druge obaveze. Sledeći datum suđenja zakazan je za 7. septembar 2023 (videti grafikon 2 u daljem tekstu).

Primer 2: Redosled vođenja krivičnih predmeta u regionu Prištine

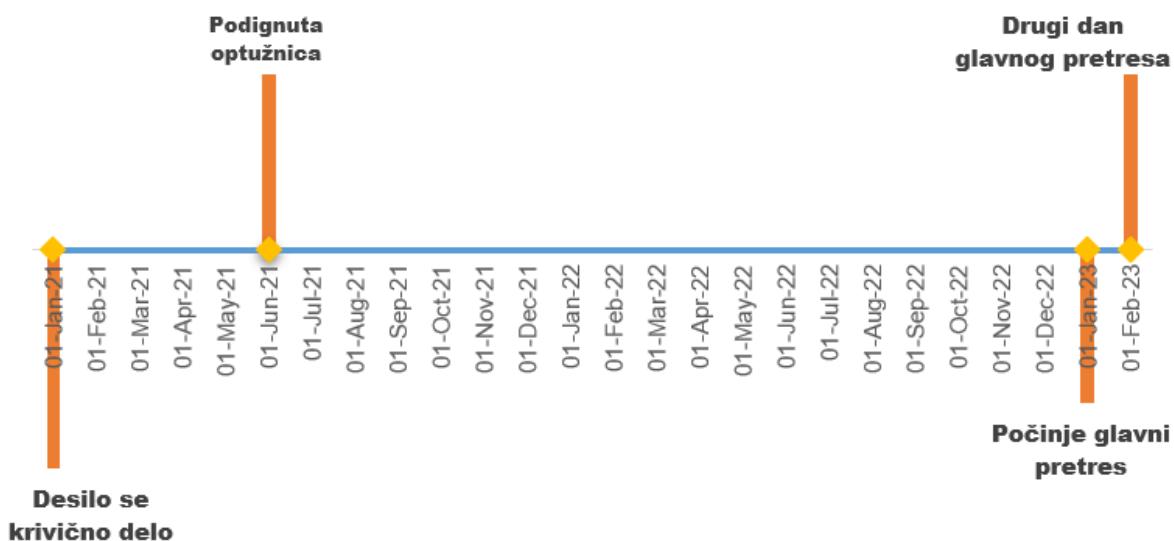
U slučaju krađe u regionu Pećи, navodno krivično delo dogodilo se 11. avgusta 2018. godine, a optužnica je podignuta 28. septembra 2018. godine. Međutim, prvo produktivno pripremno ročište održano je tek četiri godine kasnije, 18. decembra 2022; tada je sudija prihvatio izjašnjenje optuženog da nije kriv i dao mu vremena da pripremi i iznesе svoje prigovore na optužnicu. Sledeće ročište je bilo zakazano za 12. januar 2023. godine, ali, i pored usmenog poziva na prethodnom ročištu, ni okrivljeni ni oštećeni nisu se pojavili niti su opravdali svoj izostanak sa ročišta. Sud je kasnije odbacio optužnicu 2. februara 2023. pozivajući se na sporazum o posredovanju između strana (videti grafikon 3 u daljem tekstu). Međutim, ova odluka nije obrazložena analizom prikladnosti ovog predmeta za posredovanje.

Vodenje krivičnih predmeta i zakazivanje suđenja

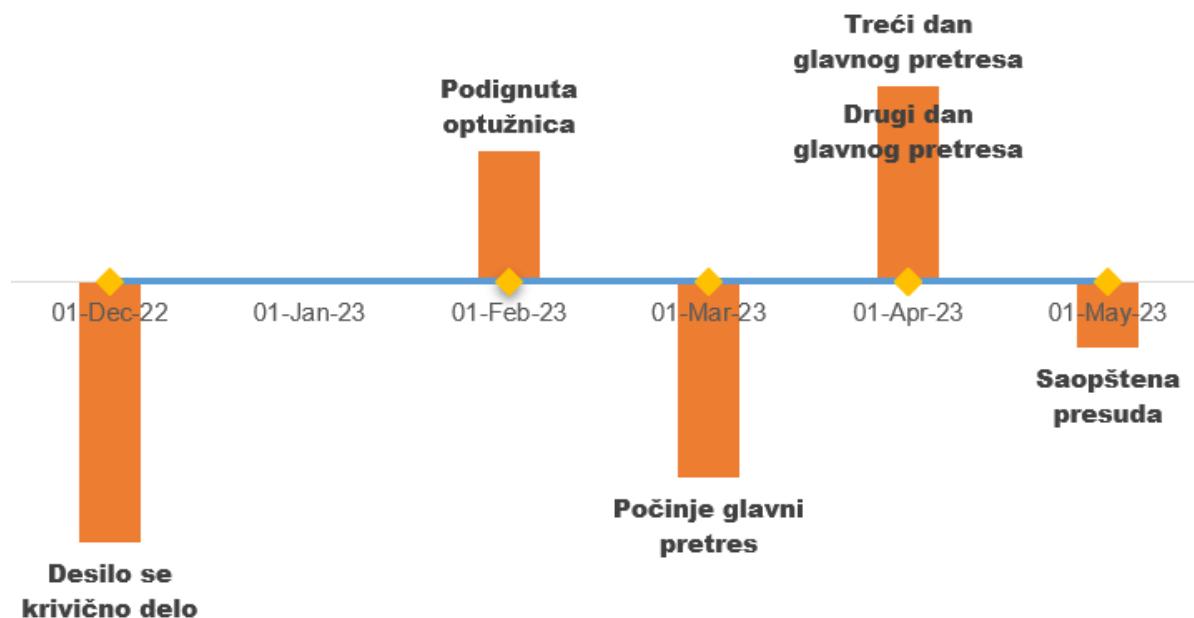
Primer 3: Redosled vođenja krivičnih predmeta u regionu Peć

Pretresno veće iz regiona Đakovice predsedavalo je krivičnim predmetom seksualnog zlostavljanja maloletnika: navodno delo se dogodilo 27. januara 2021. godine, optužnica je podignuta 29. juna 2021. godine, ali je veće počelo suđenje tek 31. januara 2023. godine kada su uzeti dokazi u vidu iskaza svedoka. Na sledećem suđenju, 21. februara 2023. godine, veštak je dao iskaz i podneo pismeni izveštaj, te su iznesene završne reči.

Primer 4: Redosled vođenja krivičnih predmeta u regionu Đakovice

U predmetu koji se odnosi na seksualno napastvovanje maloletnice iz regiona Uroševca, navodno krivično delo dogodilo se 19. decembra 2022. godine, a optužnica je podignuta 12. februara 2023. godine. Prvo produktivno ročište održano je 31. marta 2023; okrivljeni se izjasnio da nije kriv i suđenje je počelo tako što je oštećena strana dala izjavu i bila unakrsno ispitana. Sledeći dan suđenja počeo je skoro tri sedmice kasnije, 20. aprila 2023. Okrivljeni je saslušan i unakrsno ispitani i nisu izvedeni nikakvi dodatni dokazi. Sud je usvojio predlog branioca za odlaganje postupka jer nije bio spremjan za završnu reč. Treći dan suđenja održan je 27. aprila 2023. godine, kada su strane iznele svoje završne reči. Sudija je prekinuo postupak do 2. maja 2023. godine kada je objavio presudu. Prema tome, četvorodnevno suđenje trajalo je 32 dana – što je u skladu sa rokom od 90 dana koji je predviđen Zakonom o krivičnom postupku, ali svakako ne predstavlja efikasno korišćenje vremena ili resursa (videti grafikon 5 u daljem tekstu).

Primer 5: Redosled vođenja krivičnih predmeta u regionu Uroševca

5.Zaključci

Kada je suđenje prekinuto, ali nije završeno, i sud i branilac pristupaju rešavanju drugih predmeta s drugim zahtevima u pogledu vremena. Inertnost se može preneti na sudske kalendar i poremetiti ga i tako paralizati napredak pravosudnih organa. Da bi ekonomičnost postupka i sećanje strana i svedoka bili maksimalni, a vreme i troškovi putovanja svedoka bili minimalni i da bi se povećala stopa pojavljivanja strana i svedoka, dvodnevno ili trodnevno suđenje treba da se odvija tokom dva do tri uzastopna dana— a ne da se odlaže i tako deli na dva do tri ročišta koja traju isto koliko meseci.

6.Preporuke

S obzirom na razmatrana pitanja, za poboljšanje efikasnosti u vođenju krivičnih predmeta na Kosovu OEBS preporučuje:

Sudskom savetu Kosova i Tužilačkom savetu Kosova:

- Sudski savet Kosova i Tužilački savet Kosova treba da razmotre mogućnost kreiranja internog sistema praćenja (ili izmene postojećeg sistema vođenja predmeta) kako bi utvrdili velika neopravdana kašnjenja i da li su ona povezana sa određenim sudijama ili tužiocima radi adekvatnog sprovođenja procene učinka.

Osnovnim sudovima:

- Sudovi treba da preduzmu sve neophodne radnje da bi bili u skladu sa mandatom Sudskog saveta Kosova u pogledu zakazivanja neprekidnih, kontinuiranih ročišta za (u najmanju ruku) krivične predmete nasilja u porodici, krivične predmete koji su nerešeni više od dve godine, krivične predmete vraćene na ponovno suđenje i druge situacije navedene u Strateškom planu 2022-2025.
- Sprovedi provere kontrole kvaliteta svih navedenih vrsta predmeta kako bi se utvrdilo za koje se krivične predmete, ako se nastavi sa suđenjem, moraju zakazati neprekidna ročišta.
- Sudije treba da u potpunosti iskoriste svoja ovlašćenja za sankcionisanje, da uvek proveravaju razloge za kašnjenje ili izostanak strana i primenjuju kaznene i disciplinske mere izricanja novčanih kazni ili druge zakonske

mere iz ZKP¹⁷ kada je to potrebno. Nepostojanje značajnih sankcija za nepoštovanje pravila suda, uključujući i nalog sa utvrđenim redosledom suđenja, sprečava delotvorno vođenje suđenja. Oni koji se pojave pred sudom treba da očekuju da će biti izrečene odgovarajuće sankcije ako njihovo protivpravno ponašanje ometa funkcionisanje pravde.

Tužilaštvu, braniocima i ovlašćenim zastupnicima:

- Ponovo potvrditi da oni koji se bave pravnim zastupanjem treba da postupaju marljivo i profesionalno kada zastupaju interes vlade ili svojih klijenata. Branioci i drugi ovlašćeni zastupnici treba da vode kalendare svojih postupaka da bi dolazili na vreme, da ne bi tražili odlaganje i da ne bi neopravdano odsustvovali. Sudove treba unapred obavestiti slanjem valjanog obrazloženja za odlaganje ili izostanak i predložiti im alternativne datume o kojima su se prethodno dogovorile sve strane u postupku.

Kosovskoj akademiji pravde:

- Obezbediti za sudije obuku o efikasnim postupcima sudske administracije u skladu sa ZKP i kao što je navedeno u Strateškom planu Sudskog saveta Kosova 2022-2025.

---

17 Članom 65 ZKP daje se pravo суду да казни branioca, oštećenog ili žrtvu, branioca žrtve ili punomoćnika žrtve за odugovlačenje postupka u iznosu do 1.000 evra i isti se dodatno obavezuje da obavesti Advokatsku komoru Kosova o kažnjavanju člana komore. Kada takva kažnjenja prouzrokuje tužilac, sudovi su dužni da obaveste glavnog tužioca nadležnog tužilaštva.

